

Sosiaalinen inkluusio vs vammaisinkluusio

Soveltavan liikunnan päivät 24.8.2022

Aija Saari LitT, tutkimuspäällikkö

Suomen Paralympiakomitea

aija.saari@paralympia.fi

Twitter: aija_saari

91%

**kannattaa inklusiota urheilussa
ja liikunnassa, kunhan erityispiirteet
on huomioitu**

Lähde: Liikuttaako-raportti (2021), toimintarajoitteisille henkilöille suunnattu liikkujakysely, n=1203

aija.saari@paralympia.fi

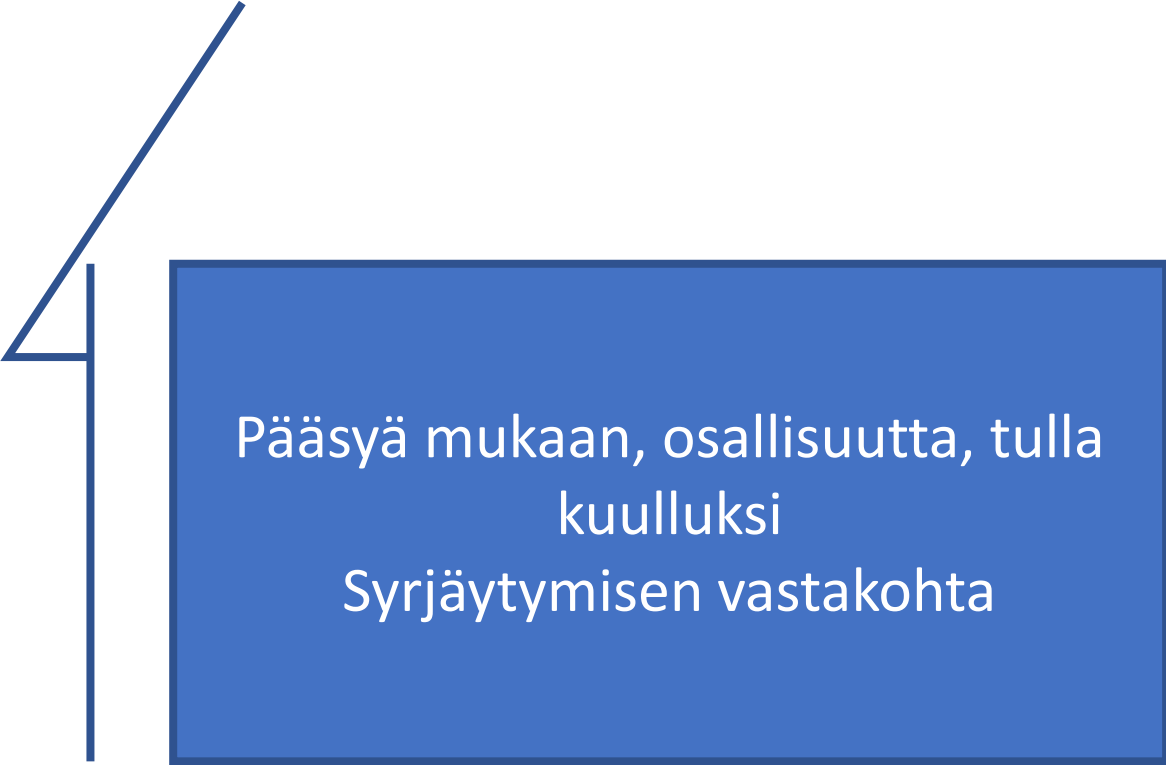
inkluusio

Kuva: <https://papunet.net/materiaalia/kuvapankki/haku/inkluusio>

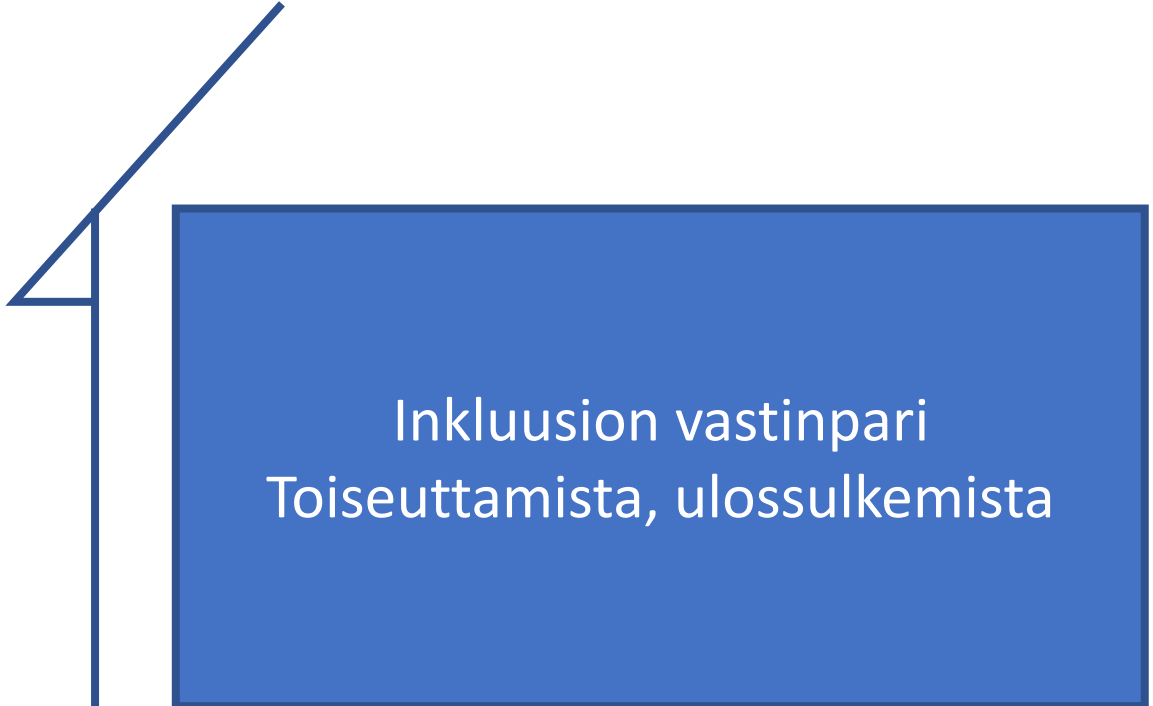
aija.saari@paralympia.fi

Sosiaalinen inkluusio

Pääsyä mukaan, osallisuutta, tulla
kuulluksi
Syrjäytymisen vastakohta

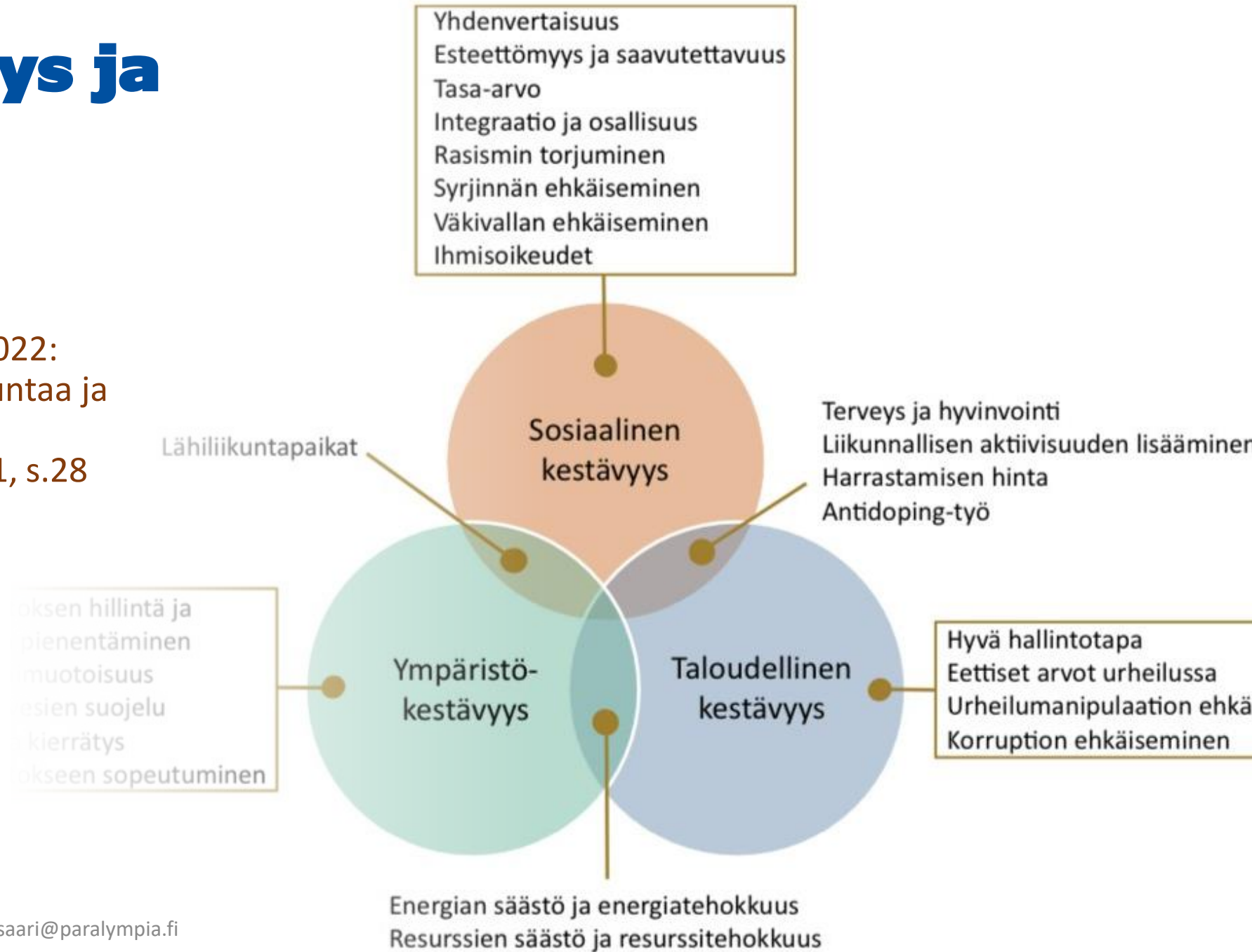
ekskluusio

Inklusion vastinpari
Toiseuttamista, ulossulkemista

Kestävä kehitys ja vastuullisuus

- Roiha, Järvelin & Haila 2022: Kestävä kehitys valtion liikuntaa ja urheilua edistävissä toimenpiteissä. VLN 2022:1, s.28 (kuvio 5)

Liikunta välineenä ja keinona

Esim seuratuki 2021, tavoitteena edistää:

... yhdenvertaisia, tasa-arvoisia ja saavutettavia liikunnan harrastamisen mahdollisuuksia

... vähävaraisten perheiden ja **syrjäytymisvaarassa** olevien...

... maahanmuuttajalasten **kotoutumista**

...erityistä tukea tarvitsevien lasten **osallistumista** seuratoimintaan

Liikuntapolitiikan vähemmistöt

- Toimintakyky: liikkumisen tai toimimisen rajoite (vammainen)
- Maahanmuuttajat
- Sukupuoli
- Seksuaalivähemmistöt
- Kieli ja kulttuuri
- Sukupolvien tasa-arvo

Valtion liikuntaneuvoston yhdenvertaisuus-, tasa-arvo- ja kestävän kehityksen jaosto, 2022

Ongelmia

- Sosiaalinen inklusio ja sen rinnakkaiskäsitteet jäävät helposti hyväntahtoiseksi retoriikaksi ilman konkretiaa.
- Erilaisten käsitteiden käyttö vaikeuttaa yhteistyötä.
- Toteutuminen jää sattuman varaan. Seuranta vaikeaa.
- Jos keskitytään vain tietyn vähemmistön palveluihin limittäiset ja osin päällekkäiset tuen tarpeet voivat jäädä huomiotta.
- Kokemus eksklusiosta/ulosjäämisestä on erilainen eri ihmisille eri konteksteissa.
- Inklusioparadoksi: kun se toteutuu, siitä tulee näkymätöntä.

#WeThe15

Vammaisinkluusion erityispiirteet

Medikaalinen ja sosiaalinen malli

Vammaisuus on yksilön henkilökohtainen ominaisuus, ongelma ja tragedia.

Vammaisuus aiheutuu esteellisistä ympäristöistä ja vammauttavista palveluista ja käytännöistä.

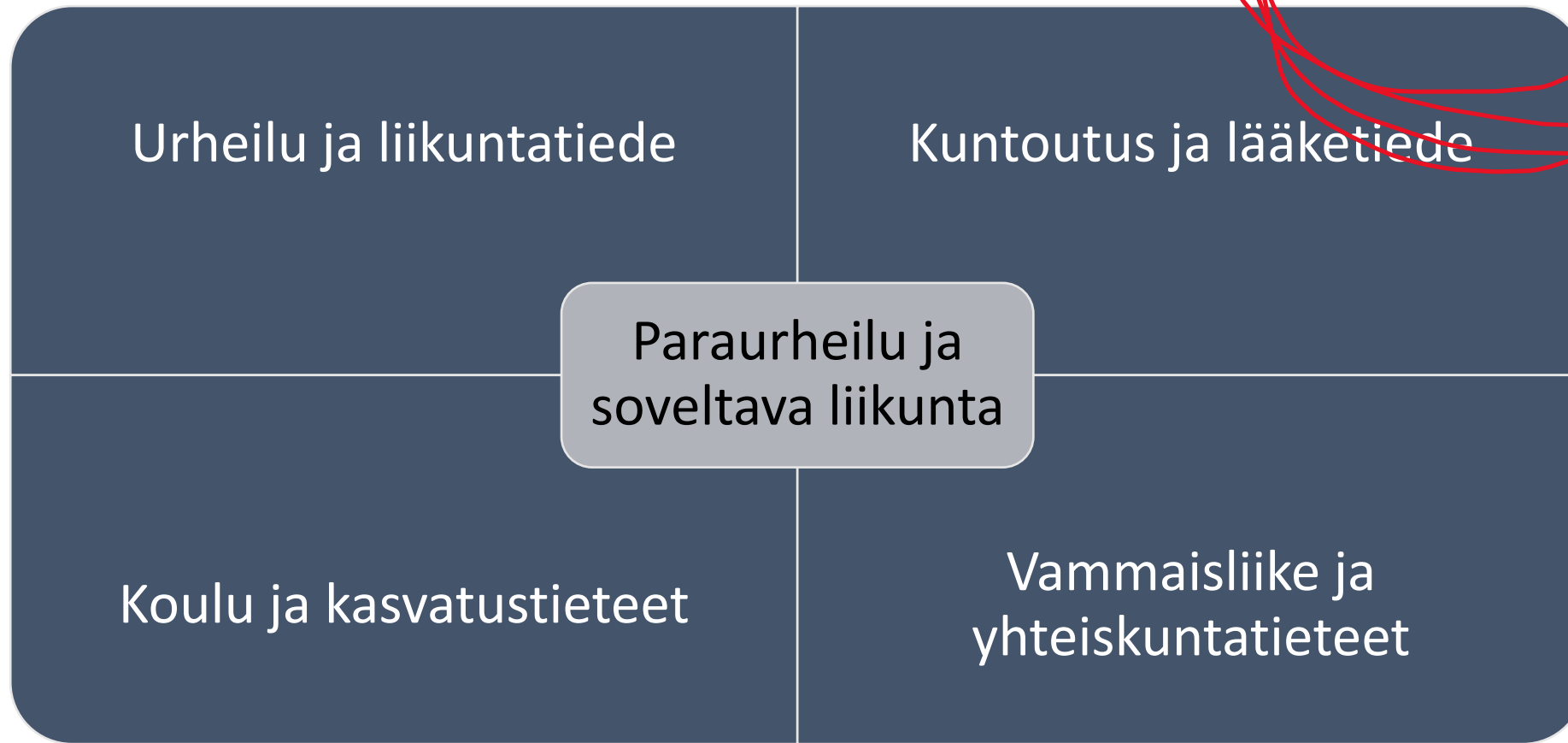
Olemme kaikki yksilöllisiä ja erilaisia omine ominaisuuksinemme ja tarpeinemme.

Medikaalinen malli

Sosiaalinen malli

**Kaikille avoin,
inkluisio**

Kuntoutuksen iso rooli

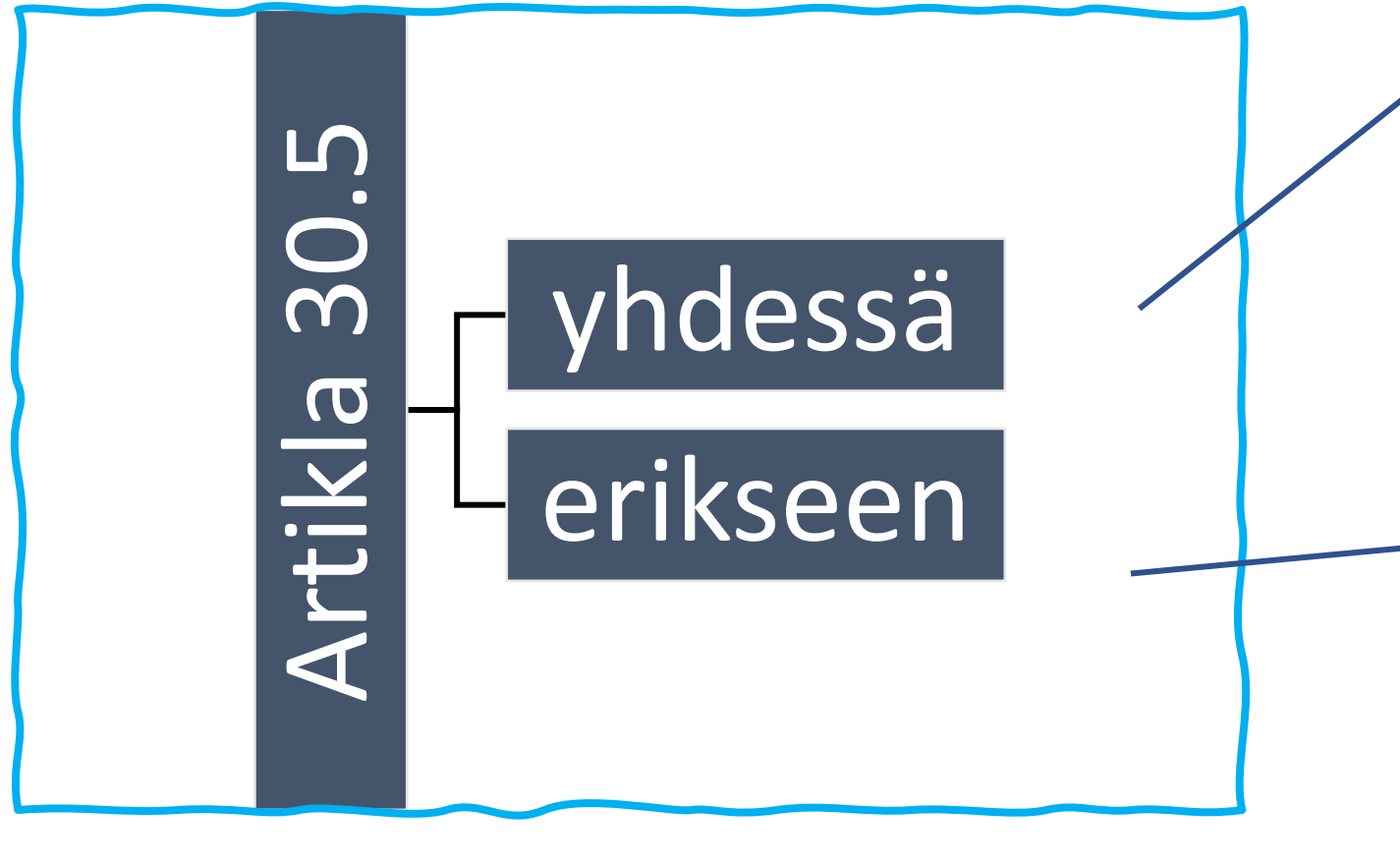

Paraurheilu

- Omat lajit nimineen, erityisiä apuvälineitä ja ohjaamisen soveltamista yli 50 vuotta
- Lajiliittointegraatio, jolla pyritään inklusioon
- Eksklusiivinen luokittelu ja parahuippu-urheilu

YK:n vammaissopimus

Siellä missä muutkin. Kaikille avointa toimintaa. Inkluisio ja osallisuus.

Vertaisryhmät, vammaisurheilun tai soveltavan liikunnan kohdennetut ryhmät. Diagnoosipohjainen toiminta. Omat kisat, kuten paralympia, Special Olympics, elinsiirtourheilu.

Esteettömyys

Vammaispalvelut

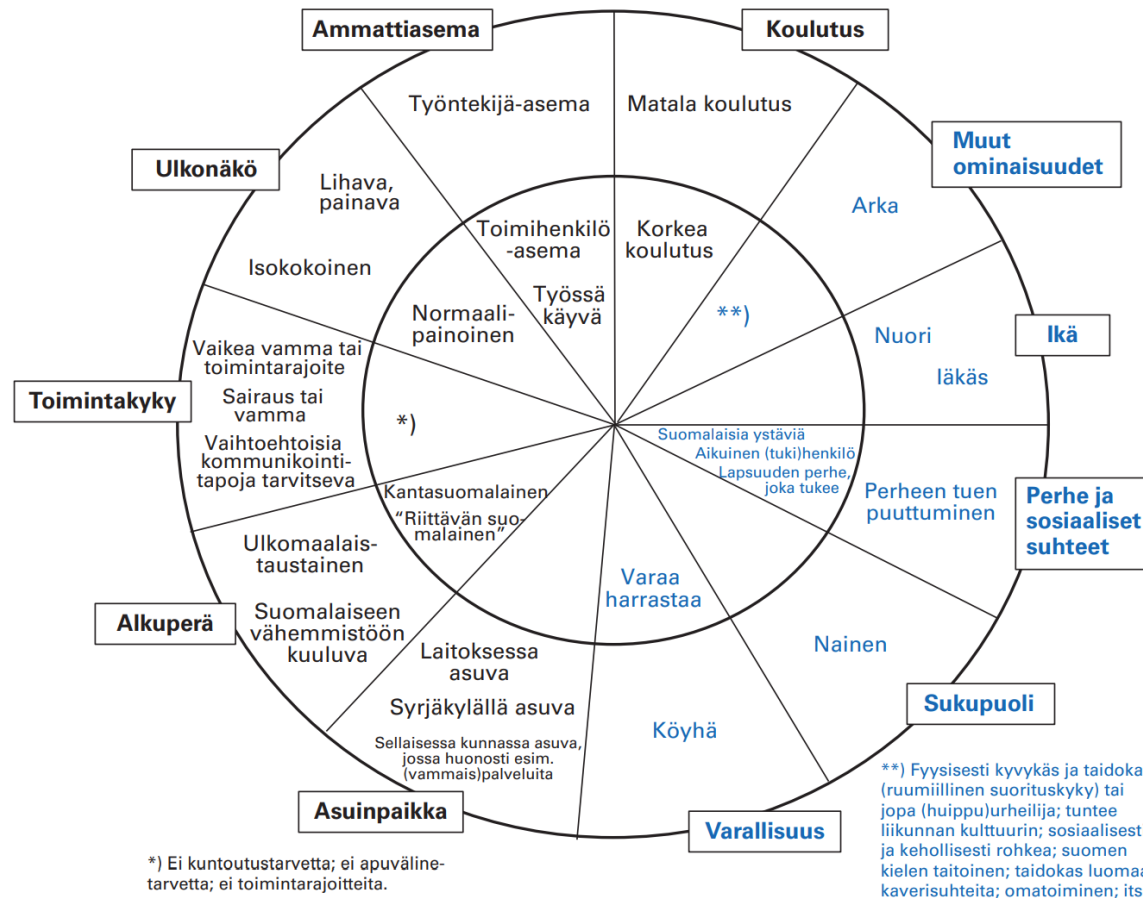

Ratkaisuja

aija.saari@paralympia.fi

Milloin eroilla on merkitystä?

Liikunnan intersektionaalisuuskiekko, Kauravaara & Rönkkö 2020, s 237

Liikunnan suunnittelu

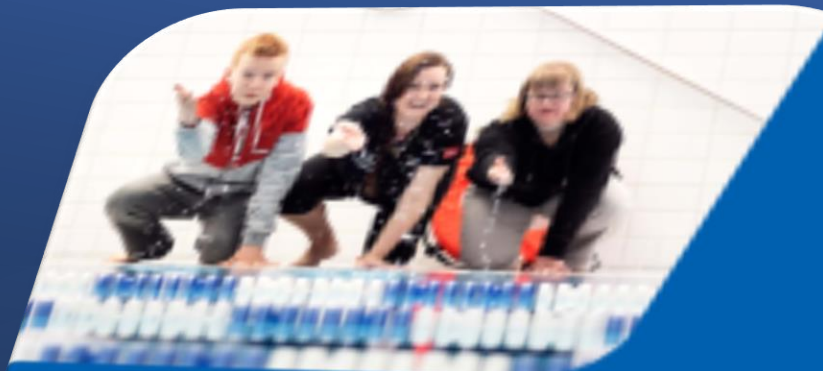
Huolehdi, että vähemmistöjen edustajien ääntä kuullaan ja he pääsevät vaikuttamaan.

Täydennä konkreettisilla esimerkeillä jos käytät sosiaalisen osallisuuden, yhdenvertaisuuden tai kestävän kehityksen kaltaisia käsitteitä.

Edellytä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma rahoittamiltasi kohteilta ja/tai tue niitä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnittelussa.

Seuraa tavoitteiden toteutumista.

Arvioi päätösesi liikunta- ja liikkumisvaikutuksia myös vähemmistöjen näkökulmasta.

Liikuttaako?

Toimintarajoitteisille
henkilöille suunnatun
Liikkujakyselyn ja
Seurakyselyn raportti

Aija Saari (toim.)

Vinkkejä palveluntarjoajille:

Anna riittävän selkeä ja yksityiskohtainen tieto tarjonnasta.

Järjestä toiminta esteettömissä tiloissa ja laadi verkkosivuille kuvaus, miten tilassa liikutaan ja toimitaan esteettömästi.

Huolehdi, että on joku jolta voi kysyä neuvoa.

Pidä maksut edullisina. Huolehdi ohjaajien koulutuksesta.

Pyri osoittamaan, että osallistuja tuntee olevansa hyväksytty. Kysy mielipidettä ja palautetta.

Tarjoa kaiken tasoisille harrastajille mahdollisuus kehittyä ja oppia.

Jotta liikkuja voi tehdä liikunnallisen valinnan:

Tarvitaan kiinnostava tarjonta, itse kunkin arkeen ja elämäntilanteeseen sopiva aika ja paikka.

Harrastaja voi valita koska harrastaa ja mitä harrastaa.

Vammaispalvelut (kuten apuvälineet, kuljetuspalvelut, henkilökohtainen apu) mahdollistavat osallistumisen.

Parhaimmillaan inkluusio on näkymätöntä:

Huomioidaan ja otetaan ryhmään yhdenvertaisena liikkujana, avoimin mielin, tekemättä siitä suurta numeroa.

Huomiota herättämättömät ratkaisut ja hienotunteista soveltamista, kuten "ramppi rappusten vieressä", "esteettömät ja skaalautuvat verkkosivut" ja "ensiapulääke huomaamattomasti lähelle suorituspaikkaa".

"Ettei aina erottuisi hitaimpana/kömpelöimpänä".

**Sport
Empowers
Disabled
Youth**

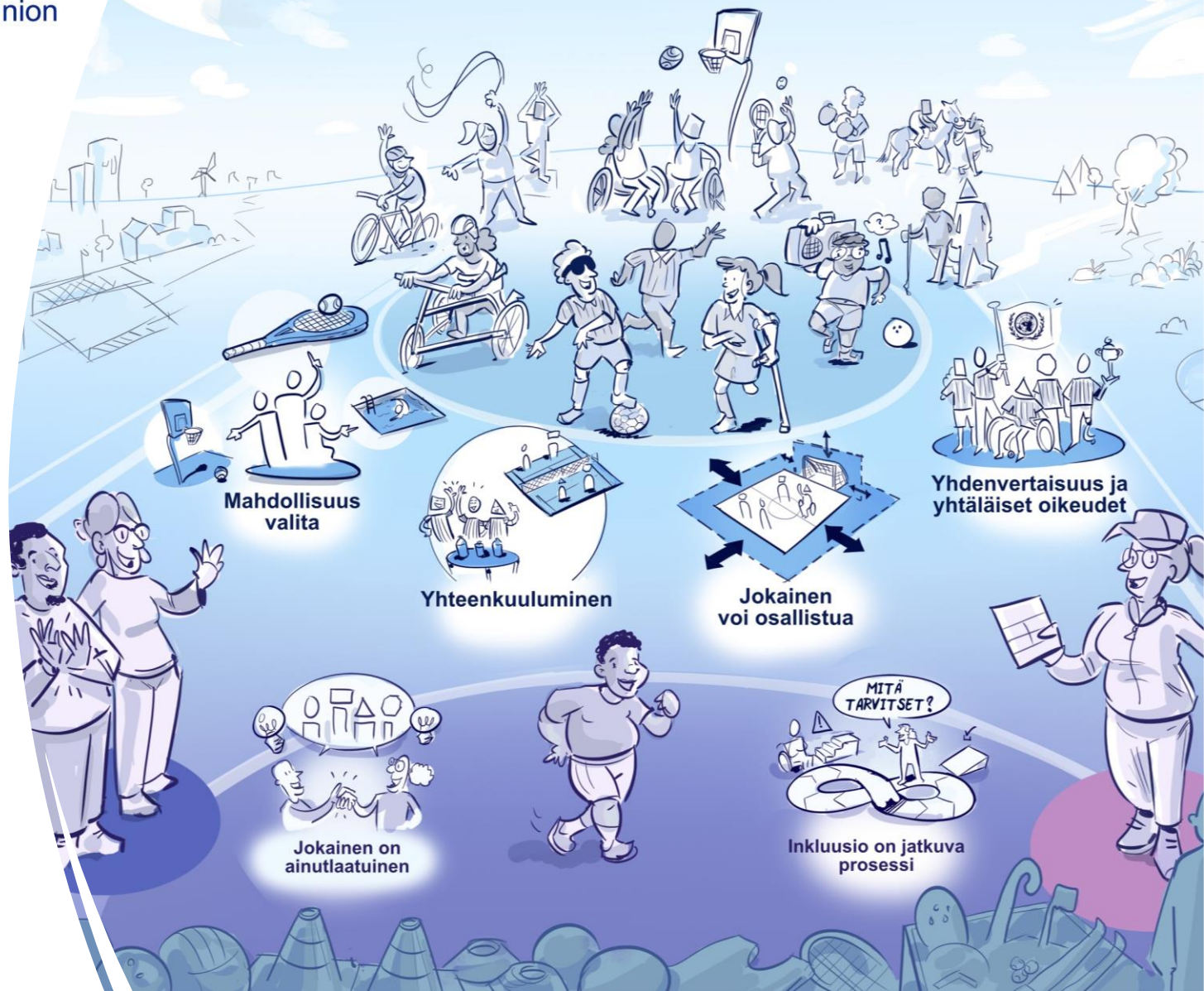

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

INKLUUSIO URHEILUSSA

Vammaisten nuorten, heidän vanhempiansa ja
liikunta-alan ammattilaisten näkemyksiä

- Inclusion in Sport -video
<https://www.youtube.com/watch?v=EODftcXMPgY>

Lähteet

- Kauravaara & Rönkkö 2020. Näkymättömyys, marginalisaatio ja eronteot suomalaisessa liikuntakulttuurissa. Teoksessa Eriarvoisuuden kasvot liikunnassa (toim Kokkonen & Kauravaara). LTS julkaisu 175, 229- xx
- Leemann, Kuusio & Hämäläinen 2015. Sosiaalinen osallisuus. Sosiaalisen osallisuuden koordinaatiohanke (Sokra). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. www.thl.fi/sokra
- Roiha, Järvelin & Halla 2022. Kestävä kehitys valtion liikuntaa ja urheilua edistävissä toimenpiteissä. VLN 2022:1.
- Saari 2021 (toim). Liikuttaako? Toimintarajoitteisille henkilöille suunnatun liikkujakyselyn ja seurakyselyn raportti. Suomen Paralympiakomitea.
- Saari 2015. Vammaisurheilu ja erityisliikunta lajiliitoissa. VLN 2015:1.
- Saari 2011. Inklusion nosteet ja esteet liikuntakulttuurissa. Tavoitteena kaikille avoin liikunnallinen ilta- ja päivätoiminta. Studies in sport, physical education and health. Jyväskylän yliopisto 174.
- Saari & Sipilä 2018. Vammaisuus, terveydentila ja toimintakyky liikuntajärjestöjen yhdenvertaisuussuunnitelmissa. Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry.

Verkkosivut

- InHolland Hogeschool <https://www.inholland.nl/inhollandcom/about-inholland/sedy2/>
- Papunet <https://papunet.net/materiaalia/kuvapankki/haku/inkluisio>
- Suomen Paralympiakomitea <https://www.paralympia.fi/palvelut/esteettomyys/>
- Suomen Paralympiakomitea <https://www.paralympia.fi/palvelut/esteettomyys/liikunnan-vammaispalvelut/>
- Suomen Paralympiakomitea <https://www.paralympia.fi/avoimet-ovet>

A photograph of two young women with Down syndrome celebrating at a Disney event. The woman on the left is wearing a black long-sleeved shirt with colorful sequins and a butterfly design. The woman on the right is wearing a black t-shirt with a Mickey Mouse graphic and the text 'IF SOMETHING GETS IN THE WAY DO NOT GET IN THE WAY' and 'BASED ON THE STORY'. She has her arm raised in a celebratory gesture. In the background, a blurred crowd of people is visible, some of whom are clapping. A semi-transparent black box with the word 'Kiitos!' in white text is overlaid on the center of the image.

Kiitos!